

HÍRADÓ

KÖNYVTÁRI

XLI. ÉVF. IV. SZÁM 1997. ÁPRILIS

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
dolgozóinak tájékoztatója

Költségvetés '97

Interjú Deák Sándor gazdasági igazgatóval

Már régen benne járunk az 1997-es évben, itt az ideje annak, hogy tájékozódjunk a költségvetésről. Tapasztalataink már vannak, hiszen április 1-jétől a fizetésemelés megtörtént, azt is tudjuk, ennek ára volt: a kerületi igazgatók lemondtak a saját rezsiz tatarozásról. Ez nem nagy öröm, ismerve a könyvtárak „állapotát”.

Igyekszem röviden megfogalmazni a kérdéseket, íme:

G.I.: Ad-e lehetőséget szinten tartásra az idej költségvetés?

D.S.: A Pálffy-palotára kapott nettó 153 millióval együtt durván 1 milliárd a költségvetésünk. Nem sokkal több mint az előző évi volt, holott a kiadások várhatóan sokkal nagyobbak lesznek. Minimális pénzt kaptunk az energiaárak emelkedése miatt, megkaptuk a kötelező béremelésre fordítható pénzt. Ezen kívül még 20 milliót, amivel úgy kell gazdálkodnunk, hogy mostantól a BMK-ban működő könyvtár minden kiadása minket terhel.

Nem beszélhetünk tehát szinten tartásról; azzal együtt nem, hogy a még meg sem kapott pályázati pénzeket is tényként kalkuláltuk a tervezéskor. A költségvetés kialakítása során mindenképpen biztosítani kívántuk azt, hogy a tavalyi 10%-os és az idej átlag 17%-os béremelés költsége rendelkezésre álljon. Ennek az lett az ára, hogy a saját rezsiz tatarozást le kellett állítani, illetve a minimálisra csökkenteni; és sajnos 15 közhasznú munkást kell elbocsátani. Ezzel együtt is csak 8 hónapra tudtuk idén kiadni a béremelést, amíg jövőre már a teljes évre biztosítani kell.

Most még megélünk: a bankszámlánkon van pénz, még ki tudjuk fizetni a számlákat, de olyan úton járunk, amin már el is bukhatunk.

Pénzt kell teremtenünk mindenáron. Ahol egy kis lehetőséget látunk, lobbizni kell, és pályázatokra jelentkezni. Talán nem mindenki előtt ismert, hogy tavaly könyvtárunk egy fővárosi intézmény-rationálizálási pályázaton - a kulturális és közművelődési területen a legmagasabb összeget - 38,5 millió forintot nyert. Az összeget az energiahálózat és a fűtés korszerűsítésére, valamint vagyónvédelemre és három teherautó vásárlására fordítottuk, illetve fordítjuk, mert a munkák erre az évre is áthúzódtak.

G.I.: A belső elosztás hogyan alakult?

D.S.: A költségvetés felosztásában idén - eddig - nem volt jelentős változás. A napokban döntött az Intézeti Tanács arról, hogy készít egy összehasonlító elemzést. Ebből kiderül majd, hogy milyen típusú változtatásra van szükség az elosztásban.

G.I.: Kevesebb vagy több jut ebben az évben dokumentum-beszerzésre?

D.S.: Hogy dokumentum vásárlására mennyit terveznek, illetve fordítanak, az a régió igazgatók felelősége. A régiók költségvetését vizsgálva kiderül, hogy a könyvtári dokumentumok beszerzésére mindenhol többet terveztek, mint tavaly, de eleget sehol sem tudtak.

G.I.: Mennyire fontosak a „kiegészítő források”? A pályázat fontosságát már említetted, de gondolok most pl. a III. és IV. kerület épülő könyvtáraihoz adott pénzekre.

D.S.: A külső források nagyon fontosak, ha nem is döntik el sorsunkat. Most próbálunk pl. valamilyen pénzt felhajtani a Pálffy-palota berendezésére. Az NKA pályázaton is minden régió és a központi könyvtár egységei is „indultak”. Sajnos a III. és IV. kerülettől eddig csak ígéretet kaptunk, pénzt nem. A két könyvtár pedig hamarosan elkészül és remélhetőleg kifogástalanul üzemel majd.

G.I.: Az idén kevesebb TB járulékot kell fizetni az intézményeknek. Mire fordítjuk a felszabaduló összeget?

D.S.: A TB-járulék valóban 39%-ra csökkent és így kb. 2 millió hiányzik a kasszánkból miatta. Ugyanis idén minden dolgozó után be kell fizetni 1 800.- Ft egészségügyi hozzájárulást. Nálunk sajnos alacsony az átlagkereset. Egész pontosan 51 429.- Ft-ot kell keresnie annak, akin nem veszítünk és akinek ennél magasabb a fizetése, azon már „nyerünk” valamicskét.

G.I.: Összefoglalnád egy-két mondatban, hogyan értékeled helyzetünket?

D.S.: Sajnos mára teljesen feléltük azt az összeget, amit az 1995. évi bér- és szolgáltatás csökkentésekkel megtakarítottunk. Minden „riogatás” ellenére 1996-ban nem csökkentettünk szolgáltatást, nem zártunk be könyvtárat és 1997-re is egyedül a szolgáltatások díjának emelését tervezzük. Nem ringathatjuk magunkat abban az illúzióban, hogy csoda történik: a fenntartó helyzete alapvetően nem fog változni, így a könyvtárakra sem tudnak majd sokkal többet költeni. Újra kell gondolni, hogy mit tehetünk. Ugyanakkor hadd fejezzem be azzal, megvan a remény arra, hogy céltámogatást kapunk a három épületből álló - Szabó E. tér, Baross u., Reviczky u. - új központi könyvtár rekonstrukciója engedélyezési tervének elkészítésére. Az építkezés - reményeink szerint - legkésőbb 1999-ben el is kezdődhet.

Köszönjük az interjút!

Gujgiczter Imréné

Az évtizedes álom, vagyis a Központi könyvtár új székházának kialakítása, végre elérhető közelségbe került. A tervezés számára - amely majd „képpé formálja” álmainkat - Papp István helyettes főigazgató (hosszas egyeztetés eredményeként) elkészítette az új székház szakmai programját. A Híradó kötelességének érzi, hogy a könyvtár valamennyi munkatársának lehetőséget biztosítson a program megismerésére, így azt (tartalmi terjedelme miatt) részletekben közzéteszi. (A szerkesztőség)

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi könyvtára új székházának szakmai programja

A/ Általános tervezési szempontok

1. Új székház - restaurálással, átépítéssel, bővítéssel

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi könyvtárának korszerű elhelyezése már hosszú évtizedek óta megoldandó problémaként szerepel a fenntartó napirendjén. Az évek során számos szakmai és építészeti elképzelés született arra, hogy a főváros egyik legértékesebb közgyűjteménye végre nem csak esztétikailag, de funkcionálisan is és méretei-

ben is megfelelő székházhoz jusson, egyikük sem jutott el azonban az érdemi döntésig.

A Wenckheim-palotába történt 1931-es beköltözés óta, a hatvanas és a nyolcvanas években két csatlakozó épület átadásával segített a fenntartó a nyomasztó helyhiányon. 1996-ban a köteteset, nyomdát, egyéb műhelyeket és műszaki szolgáltatásokat befogadó szolgáltató ház készült el, ami elhatározó lépést jelentett az elhelyezési körülmények érdemi megoldása irányában.

A 90-es évek első felében még két alternatívát mérlegelt a főváros: 1. teljesen új épületet emelni, vagy 2. a meglévő épületek átalakításával, restaurálásával, bővítésével, kiegészítésével juttatni méltó székházhoz a könyvtárat.

A 90-es évek közepére eldőlt ez a kérdés a talán több kompromisszumot kívánó, de számos előnnyel is kecsegtető második alternatíva javára: 1995 októberében a Fővárosi Közgyűlés a FSZEK kezelésébe adta az ún. Pálffy-palotát (VIII. Ötpercirta u. 4.), amelynek restaurálása és könyvtári célra való átalakítása 1997 elején megindult, s várhatóan még ez évben befejeződik. A központi könyvtár meglévő három épülete közvetlen szomszédságában álló palota a zenei gyűjteményt és a könyvtári irodák egy részét fogadja majd be.

A központi könyvtár jelenlegi helyének megtartásából, az épületek felújításából, lényeges átalakításából és kiegészítéséből fakadó előnyök a következők:

- továbbra is megtartható a főváros lakossága szemében szimbólummá nőtt, a használók által hangulati értékei miatt igen kedvelt Wenckheim-palota gyönyörű épülete Budapest központi könyvtára számára;
- a közvetlen csatlakozó második és harmadik épületben, illetve telkükön, továbbá a könyvtári célra hasznosítható, negyedik épületben (Pálffy-palota) elegendő kubatúrát lehet biztosítani egy minden igényt kielégítő, nagyvárosi könyvtár számára;
- egységes szakmai és építészeti koncepció és terv alapján egy több szakaszra bontott, de folyamatosan megvalósuló beruházást lehet előirányozni, ami megengedné, hogy a beruházó az anyagi feltételeket az építkezés szakaszainak megfelelően több ütemben teremtsse meg;
- a több szakaszban megvalósuló beruházás előnyös a könyvtár szerves fejlődése szempontjából is: a táguló kereteket a könyvtár fokozatosan töltetheti ki gyűjteményeivel és szolgáltatásaival.

2. Teljes funkciókörű, nagyvárosi könyvtár

Az újjáépített és jelentősen kibővített székház nemcsak a mennyiségükben rohamosan növekedő olvasói igényeket lesz képes kielégíteni, hanem gazdagabb szolgáltatásaival kiválthat néhány belvárosi könyvtári egységet vagy szűkítheti szolgáltatási körüket, sőt a Kálvin téri közlekedési csomópont miatt tehermentesítő hatása a főváros távolabbi körzeteiben is érezhető lesz. A legfontosabb, minőségi jellegű változást azonban az fogja eredményezni, hogy az új székházban végre lehetőség nyílik azoknak a funkcióknak a kifejlesztésé-

re, amelyek világszerte szervesen hozzátartoznak egy nagyvárosi központi könyvtárhoz, de amelyek eddig kényszerűségből csökevényes formában működtek vagy elsovadtak vagy meg sem jelentek.

Így az új székházban a használói kör bővülésével, új igények megjelenésével számolhatunk. Ennek megfelelően - az általános gyűjtőkörű közkönyvtár koncepciójához igazodva - az állományt kiegyensúlyozottabban (bár tekintettel a nyilvános szakkönyvtárakra, különösen az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárra, valamint az Országos Idegennyelvű Könyvtárra) fejleszthetjük, egyúttal megtartva a hagyományos társadalomtudományi orientációt is. Sokkal gazdagabb kézikönyvtári állományokat bocsáthatunk az olvasók rendelkezésére, sőt szakolvasótermeket fejleszthetünk ki (különös tekintettel a szociológia terén ellátott országos szakkönyvtári funkcióra), a zenei gyűjteményt szervesen beilleszthetjük a könyvtár egészébe és szolgáltatásait tovább gazdagíthatjuk. Az országos tudományos szakkönyvtári funkcióból következően a kutatók számára igényes, egyéni munkafeltételeket kínáló kutatói tereket alakíthatunk ki. A szabadpolcos köleszónési állományt megtöbbszörözhetjük, tekintettel lehetünk a mindennapi olvasmányigényekre is, mintaként vehető gyerekrészeletet állíthatunk fel, s könyvtári kávéházat rendezhetünk be a hazai és külföldi napi- és hetilapok kínálatával.

Az új székház nemcsak a szolgáltatások kiteljesedését és kiegészítését teszi lehetővé, hanem tartalmi és technológiai megújulását, korszerűsödését is. Az építkezéssel párhuzamosan kell haladnia a könyvtár automatizálásának, valamint a hazai és nemzetközi számítógépes hálózatokhoz való csatlakozásának.

3. Engedélyezési terv, kiviteli tervek

A jelen szakmai program az engedélyezési terv alapjául szolgál. Az engedélyezési terv kidolgozása során meg kell vizsgálni, miképpen lehet minden szempontból kielégítő megoldást találni a szakmai programban leírt könyvtári koncepció realizálására, az egyes szolgáltatásokat és funkciókat befogadó terek elhelyezésére, a közöttük megkívánt funkcionális kapcsolatok megteremtésére a rendelkezésre álló területen. Ezért feltétlenül szükséges, hogy a tervező folyamatos konzultációs kapcsolatban legyen a könyvtárnak az építkezés ügyében kijelölt felelős munkatársával, illetve közvetítésével mindazokkal, akiknek könyvtári szakmai igényeit a tervek kidolgozása során figyelembe kell vennie.

Az engedélyezési terv tartalmazza a végleges építészeti koncepciót a szakmai program megvalósítására. A kiviteli tervek a koncepció egészére tekintettel, a beruházó megrendelése szerinti ütemezésben készülnek el.

4. A szakmai programot kiegészítő tervezési követelmények

Tekintve, hogy a tervezés első fázisa az engedélyezési terv (esetleg az első építési szakasz kiviteli terveinek) kidolgozását foglalja magában, a szakmai program is csak e feladat megoldásához szükséges információkat és követelményeket tartalmazza. A tervezési munka előrehaladtával azonban a szakmai program kiegészül akár az engedélyezési tervhez, akár a kiviteli tervekhez szükséges részprogramokkal (az egyes terek részletes funkciói, a bennük zajló folyamatok és tevékenységek, betelepítési rendjük stb.).

Ugyanebből az okból kifolyólag ez a szakmai program nem tér ki a bútorzat, a berendezés jellegére, a vele szemben támasztott követelményekre, a gépi felszerelésre, s csak általános követelményeket fogalmaz meg a vagyon- és tűzvédelmi technikára, az épületgépészeti előírásokra, a munkafolyamatok számítógépesítésének épületkihatásaira, a külső-belső telekommunikációs és adatátviteli hálózatokra stb. A könyvtár az idevágó tervezési követelményeit írásban és szóban, az engedélyezési és kiviteli terv kidolgozása során folyamatosan, a tervező igénye szerint bocsátja rendelkezésre.

5. A rendelkezésre álló épületek

Könyvtár céljára a Budapest VIII. Szabó Ervin tér 1. sz. (I. sz. épület), a Reviczky u. 3. sz. (II. sz. épület) és a Baross u. 18. sz. (III. sz. épület) telkek, illetve a rajtuk álló épületek állnak rendelkezésre. A szakmai program nem tér ki az Ötpacsirta u. 4. sz. alatt álló épületbe (IV. sz. épület, Pálffy-palota) kerülő funkciókra (Zenei Gyűjtemény, gazdasági irodák, tanterem, kiállítási tér, anyagraktár, tmk-műhely, a szociális helyiségek egy része), amelyek elhelyezése megoldottnak tekinthető.

A szakmai program számol azzal, hogy mind az I., mind a II. sz. épület padlástere is beépíthető, valamint a III. sz. épület, illetve a telkén emelendő új épület elérheti a két szomszédos épület tetőmagasságát. Az I. sz. épület udvarának lefedése és belső térként való hasznosítása, továbbá első emeletén mind a Reviczky utca, mind az udvar felé eső

traktusban galéria beépítése szakmai szempontból elfogadható sőt ajánlott, ha az így kialakuló terek szervesen bekapcsolhatók a függőleges és vízszintes közlekedési útvonalakba, valamint a könyvtári nyilvános terek rendszerébe.

A kiemelt épületek közül csak az I. sz. műemlék, s ennek megfelelő gondos kezelést igényel. A III. sz. épület igen gyenge műszaki állapotban van, s tudomásunk szerint lebontásának nincs akadálya, mivel 19. századi volta ellenére nem minősül műemléknek.

6. A terek méretezése, a funkciók telepítése, az épületek összekapcsolása

Az egyes funkciókat befogadó terek méretére megadott értékek irányszámul szolgálnak, amelyektől - az épületadottságok következtében - felfelé és lefelé is el lehet térni. 10%-osnál nagyobb mérvű negatív irányú eltérés csak nagyon indokolt esetben fogadható el.

A könyvtár terei három nagy övezetbe csoportosíthatók: 1. nyilvános, olvasószolgálati övezet 2. raktári övezet 3. szolgálati-irodai övezet. Az 1. övezet terei teljes egészükben kerüljenek az I. és a II. sz. épületbe; a 2. övezet elhelyezését célszerűnek látszik a III. sz. épület telkén megoldani; a 3. sz. övezet terei a három épület között megosztva, a funkcionális kapcsolatokhoz, az adottságokhoz és a közlekedési útvonalakhoz igazodva kapjanak helyet.

Lényeges követelmény, hogy az I., II. és III. sz. épület szerves egységet képezzen mind a használat, mind az üzemelés szempontjából. A használatnak egyetlen épület nyújtja a különféle szolgáltatásokat, a könyvtáros egyetlen rendszert működtet. A fő kérdés tehát az, hogy e követelménynek megfelelően miképpen lehet csatlakoztatni a II. és III. sz. épületet az I. sz. épülethez a funkcionális terek súrlódásmentes illesztésével, mégis megőrizve ez utóbbi műemléki sajátosságait, értékeit és hangulatát.

Bár a tervezés kezét meglehetősen megkötik az épületek adottságai, mégis törekednie kell arra, hogy a lehetőségek határai között, a használat változásának megfelelően sor kerülhessen a terek funkcióinak megváltoztatására (pl. a raktári terek egy részének vagy az irodai övezetnek az olvasószolgálati övezetbe való csatlakoztatása, a gyerek-könyvtári, a közhasznú információs és a szakolvasótermi terek, ill. a bennük folyó nyilvános szolgáltatások másokkal való felcserélhetősége).

7. A tervezés és a beruházás folyamata; szakaszolás

A központi könyvtár épülete egységes építészeti koncepció (engedélyezési terv) alapján, folyamatos beruházás formájában valósul meg. Számolni kell azonban azzal, hogy az engedélyezési terv elfogadását követően a beruházó műszakilag a szakaszos kivitelezés mellett dönt, s ennek megfelelően nem a teljes beruházás kiviteli terveit rendeli meg, hanem csak egy-egy szakaszát. Ebből az alábbi követelmények fakadnak a tervezéssel szemben:

- javaslatot kell tenni az építkezés szakaszaira vonatkozóan;
- szakmai szempontból kívánatos, hogy az első szakaszban épüljön meg a III. sz. épület helyén a raktári övezetet befogadó szárny, amelynek néhány szintjét úgy kell kialakítani, hogy ideiglenes (vagy huzamos) jelleggel képes legyen olvasószolgálati térként is funkcionálni, valamint az I-II-III. sz. épület közötti szerves összeköttetést biztosító függőleges közlekedő terület;
- a szakaszokat úgy kell kialakítani, hogy a beruházás egész folyamata során a könyvtár működőképes legyen, használatát csak kisebb korlátozások zavarják.

8. A használók kategóriái, a használat jellege, mozgássérültek

A könyvtárat a lakosság minden rétege használja, tekintet nélkül nemére, korára, iskolai végzettségére, foglalkozására. A könyvtárnak tehát sokrétű szolgáltatásra kell felkészülnie a kutatók kiszolgálásától kezdve a nagyközönség ellátásán át a gyerekekkel való foglalkozásig. Minden használó szabadon mozoghat a nyilvános szolgálat minden terében; a használókat a szolgáltatások csoportosítják: az egyes terekben elhelyezett különféle szolgáltatások vonzzák magukhoz a megfelelő olvasói kategóriákat.

Arra kell felkészülni, hogy a könyvtárba legalább 40 000 felnőtt, fiatal és gyerek iratkozik be, a napi látogatók száma várhatóan 5-7000 fő lesz. Az egyéni látogatók mellett számolni kell csoportokkal is, amelyek könyvtárbemutatókra, rendezvényekre, csoportos foglalkozásokra, értekezletekre, szemináriumokra stb. érkeznek. A könyvtárban egyidejűleg akár 500-600 személy is tartózkodhat. (Ezért célszerű minden olvasószolgálati szinten mosdókat kialakítani.)

Külön kategóriát képeznek a fizikailag hátrányos helyzetű használók, főként a mozgáskorlátozottak. Az ő speciális igényeikre tekintettel kell kialakítani

a könyvtári tereket, egymáshoz való kapcsolódásukat, a mosdókat, a bejárásokat, a vízszintes és függőleges közlekedési útvonalakat. Nem elfogadható megoldás, ha a tolókosíval közlekedők számára külön bejáratot kínál az épület: ugyanazt a bejáratot, ugyanazokat az útvonalakat kell, hogy tudják használni, mint a többi látogató, s a könyvtár egyetlen nyilvános teréből se legyenek kizárva.

9. Könyvszállítás

A könyvek (és egyéb dokumentumok) külső szállítóktól a könyvtárba a szolgálati bejáraton keresztül érkeznek.

A szolgálati bejáratról egyenesen a Szerzeményezési és Feldolgozó Főosztályra érkeznek, s feldolgozás után túlnyomó részben az I-II-III. sz. épületegyüttesben lévő raktárba, illetve az olvasószolgálati terekbe, kisebb részük a IV. sz. épületbe (Zenei Gyűjtemény) kerül(nek). A Szerzeményezési és Feldolgozó Főosztályról, valamint a raktárból elenyésző a kifelé irányuló könyvforgalom (könyvkötészetre, selejtezésre).

Az olvasók vagy az olvasószolgálati terekben maguk emelik le a polcokról a szükséges könyveket, vagy a raktárból kérik ki őket, az olvasószolgálati terekben lévő könyvtárosi szolgálati pontokon; a helyben használt könyveket ugyanitt adják vissza. Megoldandó a könyvek egyedi szállítása a raktár és az olvasószolgálati terek között. (Megvizsgálandó a telelift vagy más szállító rendszer alkalmazása.) Elfogadható megoldást jelent az is, ha a raktár és az olvasószolgálati terekben lévő szolgálati pontok között más módon (gravitációs pálya, csőposta, lift, könyvszállító kocsi) zajlik le a könyvszállítás. Erre a célra a közönségforgalmi lifttel is számolni lehet.

A kikölcsönzött és visszahozott könyveket a kölcsönzési-ellenőrzési ponton adja vissza az olvasó. Innen a raktárba, illetve az olvasószolgálati terekbe kell visszajuttatni egyedileg (telelift?) és csoportosan (könyvkocsi és lift?) őket.

10. Számítógépes és telekommunikációs hálózat

A központi könyvtár I-II-III-IV. sz. épületét egységes számítógépes rendszer szolgálja ki.

Alapvető követelmény, hogy mind az olvasószolgálati, mind pedig az irodai övezet valamennyi helyisége, és a raktári övezet szintenként be legyen kapcsolva a számítógépes és telekommunikációs hálózatba. Egy-egy helyiségben több csatlakozó

pontot is ki kell alakítani. Ezek helyét a kiviteli tervek kidolgozása során fogjuk megállapítani. Kívánatosnak látszik a padozatba süllyesztett raszterben (2 x 2 m vagy 3 x 3 m) biztosítani a csatlakozási lehetőséget. A kiviteli tervekben a vezetékeket befogadó csatornákat kell megtervezni; a hálózat megtervezése és kiépítése külön feladatot jelent.

A helyi számítógépes és telekommunikációs rendszerrel kell felhasználni a raktári kiszolgáló pontok és az olvasószolgálati terekben lévő tájékoztatósi pontok közötti kapcsolat megteremtésére; külön rendszerre van azonban szükség az olvasók értesítésére, hogy a kikölcsonözni vagy helyben használni kívánt dokumentum rendelkezésükre áll.

Gondoskodni kell annak a fogadóállomásnak a kialakításáról, amelynek segítségével a helyi rendszer csatlakozhat a külső rendszerekhez: a FSZEK tagkönyv- táraikhoz, a hazai és a nemzetközi rendszerekhez vezető számítógépes és telekommunikációs hálózatokhoz.

A könyvtár állományában egyre nagyobb hányadot foglalnak el az elektronikus hordozókon lévő dokumentumok (CD-ROM, multimédia). Ennek megfelelően a használatukhoz szükséges gépi berendezésekkel valamennyi olvasószolgálati térben (a gyerek részlegben, a kávéházban és a böngészőben is) számolni kell.

11. Eligazítás a könyvtár használatában; feliratok

Megoldandó nemcsak a könyvtár névtáblájának és nyitvatartási idejének elhelyezése a külső homlokzatokon, hanem a figyelemfelhívó vizuális reklámfelirat is.

A könyvtár épületei meglehetősen bonyolult komplexumot képeznek, ezért különös jelentőséget nyer a használók eligazítása. Erre külön rendszerrel dolgozandó ki, de az építészeti és belsőépítészeti megformálás során is tekintettel kell lenni erre a követelményre.

12. Tisztaságvédelem, takarítás, szellőzés, fűtés, zajvédelem

Kívánatos, hogy építészeti eszközök is megakadályozzák az épület falainak plakátokkal, firkákkal való bepiszkítását. A nyilvános és a szolgálati bejárat két oldalán a falsík elé táblák helyezendők, hogy ne a falat vegyék igénybe hirdetési felületként.

A belső terek padozatát könnyen tisztítható és tartós anyagokkal kell burkolni. Minden olyan helyiségben és közlekedőben (mosdók, folyosók, liftek stb.), ahol a használók felügyelete nem megoldható, a falfelületeket olyan anyaggal kell borítani, amelyre nem lehet firkálni, vagy a firkát könnyen el lehet távolítani.

A takarítóeszközök és -anyagok elhelyezésére kisebb fülkéket kell kialakítani épületenként és szintenként.

Az épület egészében mesterséges szellőztetés kívánatos. E követelménytől legfeljebb az északra néző helyiségekben lehet eltekinteni. A levegő pormentesítése feltétlen követelmény a raktári és az olvasóforgalmi terekben. A raktári terek kondicionálási követelményeit ld. a 23. szám alatt. A Baross utca felé eső tereket meg kell védeni a napfény közvetlen sugárhatásától.

Az épület igen forgalmas területen helyezkedik el, ezért a zajvédelemre kiemelt gondot kell fordítani, különösen a Baross utcai homlokzat mögötti olvasószolgálati terekben.

13. Biztonsági és vagyonsvédelmi rendszerek

A könyvtár biztonsági és ellenőrzési rendszereinek vezérlőpultja a kölcsönzési-ellenőrzési pontnál legyen elhelyezve. Szükség szerint a szolgálati bejáratnál is legyen kijelzőjük.

A könyvtárból való kilépést elektromágneses vagyonsvédelmi berendezés ellenőrzi. Indokolt azoknak az olvasóforgalmi tereknek a berjáratához is kapukat felszerelni, amelyekből a használó nem vihet ki dokumentumot (Budapest Gyűjtemény). Ugyancsak kapura van szükség a szolgálati bejáratához, valamint az olvasószolgálati és raktári terekből az irodai övezet felé vezető kapukhoz. (Ilyen szempontból az olvasószolgálati és a raktári övezet egyetlen térnek tekintendő.)

Betörés ellen mind elektronikus, mind építészeti védelemre (pl. az épületbe való behatolás megnehezítése, dokumentumoknak a nyílászárókon keresztül való kijuttatásának megakadályozása) szükség van.

A tűzvédelmet a vonatkozó előírásoknak megfelelően kell biztosítani. A könyvtár egészében hő- és füstérzékelő rendszer beállítása jelenti a minimumot, de a raktári övezetben kívánatos lenne automatikus, permetező (sprinkler) oltórendszert is felszerelni.

(folytatjuk)

Számítógépes hálózat a KESZ-ben

Rövid interjú Babákné Kálmán Mariannal, a Központi Ellátó Szolgálat vezetőjével

Számítógépesítés a könyvtárban?... Textlib?... Az utóbbi időben már csak legyintettünk, ha ilyesmiről hallottunk. S láss csodát: a közelmúltban - a központ után - a KESZ-ben is számítógépes hálózatot építettek ki! Köztudott, hogy Babákné Kálmán Mariann elszánt híve a gépesítésnek, hiszen már 1993-ban, még a „régien helyén” a IV. kerület nagyforgalmú könyvtárában, elkezdte a kerületi videó-adatbázis számítógépes kiépítését. Most az ellátó szolgálat gépesítésén „munkálkodik”, így az elért eredményekről faggatom...

B.K.M.: A IV. kerületben feldolgozott adatokra alapoztuk később a KESZ videó-adatbázisát. Ehhez a munkához még ma is a TEXTÁR-t használjuk, ezért hálózaton egyelőre nem dolgozhatunk vele. 1995-96-ban elkészült a CD-adatbázis is, amely ma már mintegy 20 ezer rekordot tartalmaz, s a lemezeken szereplő művek szerzőjére, címére, előadójára kereshetünk benne. Ehhez már a TEXTLIB - és Guzsalo-vits Attila és társai makacssága - kellett. A kezdeti hibák miatt lassú és fárasztó volt az indulás, sokat bosszankodtak, de megérte! Mire megtanulták a „barátságatlan” TEXTLIB használatát, addigra meg is szerették, és ma már szívesen dolgoznak vele.

1996-ban megkezdttük a CD-ROM-ok gépi feldolgozását is. Ma már - a „könyvesek” kivételével - mindenki a TEXTLIB-bel dolgozik, megbarátkoztak vele, „munkatárs” lett. Persze ehhez jó géppark is szükségeltetett: 2 szerver, 10 munkagép, 3 nyomtató szolgálja adatbázisainkat. A mi Novell-hálózatunk ennyit bír el, s ez a jelen pillanatban elegendőnek látszik...

NY.E.: Ezt olyan természetesen mondod, mintha egyszerűen csak ment volna minden a maga útján...

B.K.M.: Azért nem egészen... Annyi gondunk és bosszúságunk volt (és van) évek óta a program tesztelésével, hogy már szinte természetesnek vesszük, ha egy újabb program indításakor semmi sem megy simán... Most sem unatkozunk: a gépeink gyakran „lefagnak” és nem tudjuk, hogy miért; a CD-adatbázisról még mindig nem tudunk betűrendes listát készíteni - ez nagyon nagy gond a leltározásnál; a CD-ROM-ok egy részét már kiküldtük a hálózatba, tehát visszamenőleg kell majd gépre vinnünk - hogy mi módon, ez egyelőre rejtély...; a CD-ROM letéti programja nem működik - holnapra várjuk Nagy Annát az új programmal... és még folytathatnám!

(Most jön be Cseri Erzsé: „- Tegnap óta azt írja ki a gépem, hogy ROSSZ A RENDSZERLEMEZ, és nem tudom elindítani. Elviszem haza, majd otthon megcsinálom és holnapra hozom a kész listát!”)

B.K.M.: Látod...? A számítógépes osztállyal és az Infokerrel napi kapcsolatban állok. Szerencsére a TEXTLIB készítői készségesek, de erre szükség is van, mert pl. a program tesztelésekor szinte naponta jöttek elő a hibák, s ilyenkor addig állt a munka, amíg a hibát ki nem javították. Amikor új dokumentum-típus honosításába kezdünk, a problémák mindig újra jelentkeztek!

NY.E.: Nem fáradtatok még bele...?

B.K.M.: Dehogy, hiszen tudjuk, hogy ennyi dokumentum letétbe helyezését számontartani 70-80 könyvtár esetében, gépek nélkül még problémásabb lenne...

NY.E.: ... és hogyan tovább?

B.K.M.: Augusztus-szeptemberben leltározni fogunk. Ezzel egyidőben visszamenőleg is honosítjuk a könyvállományt, így most már végre minden KESZ-dokumentum benne lesz a TEXTLIB-adatbázisban. Remélhetőleg addigra a letéti programok is működni fognak! Meg kell szerveznünk a könyvek gépi kölcsönzését, valamint szeretnénk a CD-adatbázist eladásra felkínálni más közkönyvtáraknak.

NY.E.: És nekünk, hálózati könyvtárosoknak, mi újat és jót hozhat a Ti munkátok?

B.K.M.: A CD-letét egyszerű adminisztrációját már ismeritek, így szeretnénk átalakítani a többi dokumentum kezelését is (nem rajtunk múlik, hogy egyelőre csak papíron kapjátok a listát és nem lemezen!). Alapvetően megváltozik a könyvesek munkája, hiszen az adatbázisból könnyen és gyorsan tudnak majd tájékoztatni (pl. ún. bibliográfiai adatok, lelőhelyek, kölcsönzési határidők stb.). Nem kell minduntalan a raktárba szaladgálniuk, tehát lényegesen lerövidül a telefonálási idő, ill. az információra való várakozás. Nagyon fontosnak tartom (bár nem a mi közvetlen feladatunk), hogy a hálózati kollégáknak bemutassuk, miként működik egy számítógépes hálózat. Sokan látogattak már eddig is el hozzánk megnézni a

rendszer, és mi szívesen segítünk a TEXTLIB és a Novell használatának elsajátításában. A KESZ munkatársai a „betanítást” is vállalják, hiszen tudjuk, hogy segítségünkkel sok bosszúságot lehet elkerülni és rengeteg időt lehet megtakarítani. Azt hiszem, hogy jól ítélem meg: ilyen célból máshová - egyelőre - nem fordulhatok.

NY.E.: Köszönöm a beszélgetést.

Az interjút készítette: Nyers Erika

Mániákus címások

Két éve jelent meg először a Cinemania CD-ROM, mely angol nyelven kalauzolja a filmbarátokat és érdeklődőket a mozi világában. Több ezer adatot rendszereztek azért, hogy minél többet megtudjunk hírességekről, filmekről, rendezőkről, elnyert és el nem nyert díjakról.

Jó könyvtárközi kapcsolatunknak köszönhetően, mi is hamar kipróbálhattuk az új médiát. A program profizmusára utal, hogy nem kellett installálni, egyszerűen csak behelyeztük a gépbe a lemezt és hamarosan megjelent a főmenü. Amikor a felkínált lehetőségekből kellett választani, majdnem kisebb csetepaté kerekedett, hiszen fűrtökben lógtunk a monitor előtt.

- A filmek listáját mutasd!

- Hitchcockot keresd!

- Ne, inkább Kusturicát! Nézd meg benne van-e az Underground!

Egy kis időnek el kellett telnie, mire rendeződtek soraink és ki-ki megismerhette a maga számára érdekesnek tartott részt.

Hogy mit tud ez a program? Közel 20 000 film adatait, tartalmát olvashatjuk benne, amelyek között műfaj, rendező, színész szerinti bontásban lehet eligazodni. A szöveganyagot neves amerikai kritikusok cikkeiből, könyveiből állították össze. S amikor az érdeklődő filmbarát már képtelen több adatot befogadni, megnézhet néhány filmből egy pár perces részletet is. Természetesen a híressé vált filmzenék is felcsendülnek egy klikkelésre, majd legkedveltebb hősiünk avagy hősnőnk kinagyított portréján ábrándozhatunk. Kedvenceink közül több, mint 10 000-nek az életrajzával, pályafutásával is megismerkedhetünk. „Hungary” címszó is felüthető, s érdekes lehet, hogy vajon a program amerikai készítői mit emelnek ki a magyar filmgyártás történetéből? Arról már nem is beszélve,

hogy adott esetben filmjavaslatot is kérhetünk, amely igazodik hangulatunkhoz...

Látványos a Média Gallery, ahol fényképeket nézhetünk színészekről, rendezőkről és néhány ismert klasszikus film zenei részletét is meghallgathatjuk. A legnépszerűbbek azonban a vidékölípek, ahol pár perc erejéig híres filmekből láthatunk jellemző részletet. Bár nem volt olyan elementáris a mozgókép látványa, mint Lumière korában, azért nagy hatással volt ránk.

Mit tud még a program?

Igazi értéke a hatalmas adatbázis. A tárgyszavas keresés lehetősége külön csemege az érdeklődők számára.

Érdekes és hasznos a RATINGS funkció, mely értékelést, osztályozást jelez. A pocsék filmekről a „feltétlenül meg kell nézni” típusú filmekig terjed a skála. Néhány példa a legjobbnak tartott európai filmek közül:

- 2001 Ürodüsszeia

- 39. Lépcsőfok

- 8 és 1/2

- Fanny és Alexander

- Jégmezők lovagja

- Andrej Rubljov

Sajnos ez a minősítés csak a program alkotóinak összesített ítéletét tükrözi. Ebből a szempontból többet nyújt a Coral kiadásában megjelent All Movie Guide CD-je, melynél művészi, produkciós, népszerűségi és fontossági kritériumokkal bővül a filmek értékelése.

Hogy ismét az adatokról szóljunk: szembesülhet a nyájas érdeklődő valamennyi eddigi Oscar-díj nyertesével, illetve a jelöltekkel is, és ha éppen úgy tartja kedve, adatot is ki tud nyomtatni.

Néhány szolgáltatásról még nem beszéltünk: pl. a legfrissebb információk letöltéséről, filmek köl-

csönzési, vásárlási lehetőségéről (online-mód), persze csak ha van kapcsolatunk az Internettel. Mindkettőt ajánljuk figyelmetekbe! Hát ennyi volna a kis ízelítő a filmes CD-ROM-ok

világáról, ahogy mi látjuk. Nyelvet tanulóknak, szórakozni vágyóknak és filmbarátoknak különösen ajánlott.

Hámory Zsófia, Ujjady László

Ez történt

Április 8-án Ütő Endre operaénekes. Czunyi László a XI. Önkormányzat Kulturális Bizottságának elnöke, **április 12-én** Deseő Csaba és együttese, **április 16-án** Papp János hegedűművész, zeneszerző, költő voltak az Irodalmi Kávéház vendégei.

A Költészet Napja alkalmából **április 11-én** Pilinszky János verseiről hallgattak meg előadást a kőbányai könyvtár vendégei.

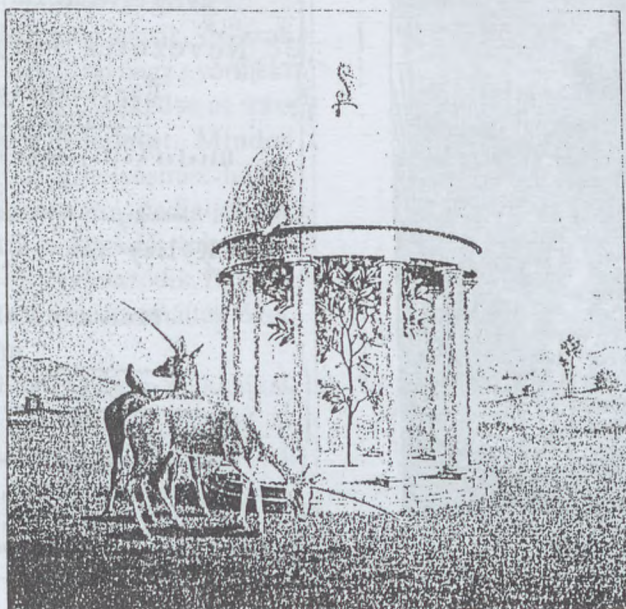
A Napsugár nyugdíjas klub **április 16-án** tartotta harmadik találkozóját, vendégeik: a Magyar Állami Operaház művészei, Rohonyi Anikó Liszt-díjas magánénekes és Pfeifer Gyula karnagy voltak.

Április 16-án a központi könyvtár olvasótermében Papp István főigazgató-helyettes ismertette a FSZEK központi könyvtára új székházának szakmai programját.

Április 18-án a kanadai nagykövet asszony, Susan C. Cartwright érkezett előzetes válogatásra a restaurálásra ajánlott könyvek közül.

Április 22-27. között a prágai Városi Könyvtár vendégei voltak Szabó Ervinné régió igazgató és Bíró Józsefné a Szociológiai Dokumentációs Osztály munkatársa.

Április 23-án délelőtt előbb Csintalan Sándor az MSZP elnökségének tagja és Gát György filmproducer, majd Lezsák Sándor az MDF elnöke voltak Kiss Jenő főigazgató úr vendégei, örökbefogadás, illetve restaurálási költségek vállalása céljából. Gát úr régi filmplakátokat, Lezsák úr Nagy Gáspár, Sánta Ferenc és Döbrentei Kornél műveit fogadtak örökbe. Csintalan Sándor az alábbi mű restaurálását vállalta.

Kölesy Vince Károly - Melzer Jakab: nemzeti Plutarkus vagy a Magyarország 's vele egyesült tartományok nevezetes férjfiainak életleírásaik. Hiteles kútfőkből kronológiai rendben... 3. köt. Pest, Trattner, 1816. 297, /2/ p. 1 t. (Petrik II. 479.)

Raktári jelzet: B 924/1/3

Kölesy Vince Károly (17??-c. 1851), a pécsi káptalan tiszttartója és Melzer Jakab (1782-1836) ev. lelkész közös munkája négy kötetben jelent meg. E harmadik, szép rézmetszetű táblával ellátott kötet Sylvester Jánostól (c. 1504-155?) a történész Katona Istvánig (1731-1811) tartalmazza hazánk „nevezetes férjfiainak” életrajzát és munkásságuk ismertetését.

Míg a többi három kötet barna félvászonba van kötve, ez a kötet csupán fűzve van, címlapja, metszete és eredeti, kék borítója le van szakadva, a vágatlan lapszélek gyűröltek, piszkosak. (Restaurálásakor az eredeti borítók megtartandók és ügyelni kell az eredeti lapszélekre is!)

A címlap hátoldalán „Glitzke Sándor tulajdona” köriratú bélyegző áll.

KÖLESY Vince Károly - MELZER Jakab: Nemzeti Plutarkus vagy a Magyarország 's vele egyesült tartományok nevezetes férjfiainak életleírásaik. Hiteles kútfőkből ... kronológiai rendben ... 3. köt. Pest, Trattner, 1816. 297, /2/ p. 1 t. (Petrik II. 479.)

Raktári jelzet: B 924/1/3

Kölesy Vince Károly (17?? - c. 1851), a pécsi káptalan tiszttartója és Melzer Jakab (1782-1836) ev. lelkész közös munkája négy kötetben jelenik meg. E harmadik, szép rézmetszetű táblával ellátott kötet Sylvester Jánostól (c. 1504-155?) a történész Katona Istvánig (1732-1811) tartalmazza hazánk "nevezetes férjfiainak" életrajzát és munkásságuk ismertetését.

Míg a többi három kötet barna félvászonba van kötve, ez a kötet csupán fűzve van, címlapja, metszete és eredeti, kék borítója le van szakadva, a vágatlan lapszélek gyűröltek, piszkosak. (Restaurálásakor az eredeti borítók megtartandók és ügyelni kell az eredeti lapszélekre is!).

A címlap hátoldalán "Glitzke Sándor tulajdona" köriratú bélyegző áll.

Április 24-én Kis Sándor Lajos festőművész kiállítása nyílt meg a központi könyvtárban.

Április első felében Főigazgató úr régiónkénti csoportosításban meghívta a kerületi önkormányzatok kulturális bizottságainak vezetőit, közös érdekű kérdések megbeszélésére. A megbeszélés sorozat felemás eredménnyel végződött; a 23 kerület közül 14-ből nem jöttek el. A megbeszéléseken részben a kerületben működő könyvtárak rendszeres anyagi támogatását, illetve a könyvtár-épületek cseréjének, felújításának segítségét kértük. Azok a kerületi önkormányzatok, amelyek eddig is rendszeresen támogatták a könyvtárakat (I., X., XIV., XVI.) ígéretet tettek ennek folytatására. Mások (pl. IX., XI.) pályázási lehetőséget kínáltak. A megbeszéléseken újra felvetődött részben megszüntetésre ítéltetett könyvtárak továbbműködtetése támogatás ellenében, felmerült az, hogy a XXII. kerületben nagyon szükséges kerületi könyvtár létesítése, a XVII. kerületben úgyszintén. Mindkét esetben csak a főváros részvállalásával együtt vállalkozna a létesítésre a kerület. A felemás eredmény ellenére hasonló megbeszélésekre a jövőben is szükség lesz.

Felhívás

A Terézéno (Terézvárosi Értelmifogyatékosok Napközi Otthona) május 29-én kirándulást szervez Ópusztaszerre, költsége 1.800.- Ft/fő, amelyben ebéd és a Feszti körkép megtekintése is benne van.

Indulás: (busszal) Bp., VI. ker. Podmaniczky u. 18., reggel 7 óra

Jelentkezni: május 6-ig Kucska Zsuzsánál a VI. kerületi gyermekkönyvtárban lehet. Telefon: 342-1948

Csoport érkezett

Csoport érkezett, másodikosok. Nem először jöttek. Előző alkalmakkor már meséltünk, játszottunk rímekkel, papírt vagdostunk, formákat gyúrtunk. Visszatérő csoport. Otthonosan érzik magukat, oldottak. Lehet velük merészebb, „idősebbeknek” kitalált ötleteket, játékokat játszani. Így jött „magánmániám”: fogalmazzunk verset vagy mesét.

A tanító néni szerint ehhez még kicsik, de csak végig kellett nézni, ahogy a nem túl nagy gyermekkönyvtári részt „belakták”, elhelyezkedve az íráshoz. Komolyan vették a feladatot. Minden fogalmazásban hemzsegtek a helyesírási hibák, nem volt energia, idő helyesen írni, pedig tudom, tapasztaltam, hogy tudnak. A gondolat volt a fontos, a saját mese, ahogy megfogalmazódik. Egy éve tanulták a betűket. És most arra használták őket, ami voltaképp az irodalom.

Ahogy kollégáimmal silabizáltuk a munkáikat, egyszerre voltam boldog és döbönt. Ezt az élményt osztanám meg mindenkivel, az alábbi művecske közreadásával.

Hegyzi Zoltán
VIII/2. könyvtár

Személyi hírek

Új munkatárs:

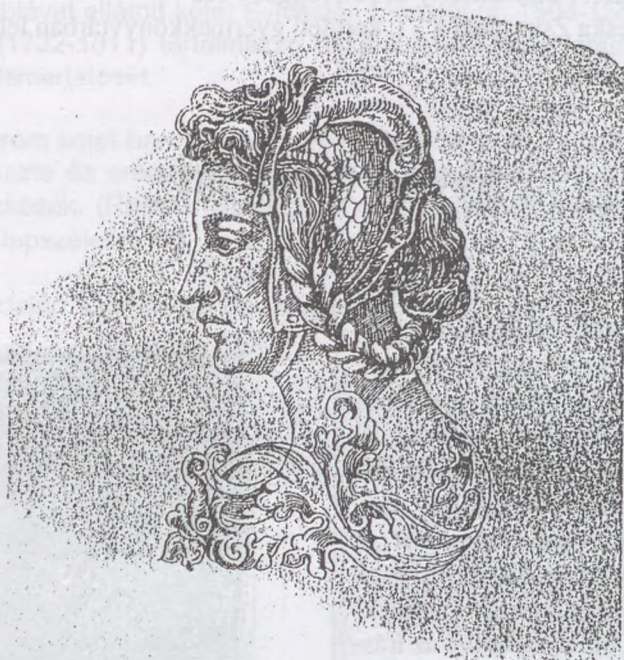
Machovitsné Rumi Zsuzsa könyvtáros 3. régió.

T. Kollégák!

Kérem, hogy az 1994, 1995 és 1996. évben megjelent publikációikat, esetleges társadalmi megbízatásukat írásban szíveskedjenek beküldeni 1997. május 16-áig a Főigazgatói titkárságra, Gujgiczter Imrénének. Ez a feltétele ugyanis annak, hogy a XXXVII. évkönyvben megjelenjenek.

Budapest, 1997. április 18.

Kiss Jenő
főigazgató

A Híradó jelen számának illusztrációit a IV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon kiállított alkotások közül válogattuk.

Pobori Ágnes felelős szerkesztő
Gujgiczter Imréné, Havas Katalin,
Hucskóné Kovács Mária, Kapuvári Zsuzsa,
Szatmári Istvánné, Szecsei Lászlóné
Vargáné Vida Emília

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta
Ára: 10.- Ft. Előfizetési díj egy évre 120.- Ft.
Készült a FSZEK Nyomdájában
Táskaszám: 97/138
Eng.szám: III/UHB/30/1981
ISSN 0139-1914
Felelős vezető: Mogyorós Károly